

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	143
Land:	Libyen
Kilde:	Det svenske Regeringskansliet, Utrikesdepartementet.
Titel:	Mänskliga rättigheter i Libyen 2011.
Udgivet:	30. juni 2012
Optaget på baggrundsmaterialet:	11. september 2012



REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten kan inte ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. Information bör sökas också från andra källor.

Mänskliga rättigheter i Libyen 2011

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna och trendanalys

Under huvuddelen av 2011, fram till dess att landet den 23 oktober i Benghazi förklarades befriat av det Nationella Övergångsrådet (NTC), stod Libyen under Muammar al Gaddafis auktoritära regim. Det libyska frihetskriget medförde dels att tidigare begångna brott mot de mänskliga rättigheterna uppdagades, men även att ytterligare brott begicks under striderna. Den internationella undersökningskommission som tillsattes av FNs råd för de mänskliga rättigheterna i februari 2011 har konstaterat att grova brott mot de mänskliga rättigheterna, inklusive brott mot mänskligheten begåtts av båda sidor i konflikten. År 2011 har präglats av stark våldsutveckling i landet, omfattande flykting- och internflyktingströmmar och en humanitär kris.

Den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) utfärdade under 2011 arresteringsorder för den förre libyske ledaren, en av hans söner samt en före detta säkerhetschef inom den förra regimen.

Gaddafi dödades den 20 oktober 2011 av rebellstyrkor i samband med gripandet i närheten av födelseorten Sirte. Hans son Mutassim greps vid samma tillfälle och avled under oklara omständigheter. Sonen Saif al Islam greps i staden Obari den 19 november 2011. Han hålls sedan dess av Zintan-milisen. Den Internationella brottmålsdomstolen begärde 2011 honom utlämnad till Haag, en begäran som inte hörsammades under året.

Libyen under Gaddafi (1969-2011) präglades av starkt bristande respekt för medborgerliga och politiska rättigheter. Politiskt motiverade försvinnanden var vanligt förekommande. Tortyr användes som förhörsmetod och icke

tidsbegränsade frihetsberövanden utan rättslig prövning förekom. Dödsstraff utdömdes för ett stort antal brott. Strafffrihet och rättslösheten var utbredd. Domstolsväsendet var inte självständigt från den verkställande makten och säkerhetsapparaten. Advokater löd under justitieministeriet.

Det finns trovärdiga och utförliga rapporter om att godtyckliga frihetsberövanden och tortyr förekommit i omfattande utsträckning även efter det att Gaddafiregimen föll. Vid slutet av året satt tusentals personer frihetsberövade under oacceptabla villkor. Det är framför allt personer som anklagats för att vara Gaddafilejala som utsatts för övergrepp. Afrikanska migrantarbetare som anklagats för att vara legosoldater har varit särskilt utsatta. Övergreppen har utförts av rebellmiliser över vilka den nya ledningen försöker stärka kontrollen.

Libyen har under 2011 gått från ett statskontrollerat samhälle, med endast ett fåtal, statliga styrda, medier till att efter frigörelsen präglas av dryga hundratalet nya tidningar och tidskrifter, privata tv- och radiokanaler samt en stark utvecklingskurva vad gäller sociala medier. Den tidigare strikta censuren har bytts mot mediefrihet även om vissa bedömare anser att många journalister, av vana från den gamla regimen, fortsatt tillämpar självcensur.

Redan under slutet av 2011 började politiska klubbar och föreningar att bildas, som ett förstadium till politiska partier. Det stiftades dock ingen partilag under året och politiska partier som sådana har varit förbjudna i landet sedan 1972. Förberedelserna för utförandet av de första fria valen sedan 1964/65 påbörjades och de första i en rad av val förväntas äga rum i juni 2012.

Libyen är i religiöst hänseende starkt homogent, med en tydlig majoritet sunnimuslimer. Religionsfriheten är begränsad för de som bekänner sig till andra, icke muslimska, trosinriktningar.

Respekten för rätten till arbete och till bästa uppnåeliga hälsa försämrades under inbördeskriget, som lämnat tiotusentals döda, många skadade och många på flykt. Ungdomsarbetslösheten, som i frånvaro av korrekt statistik är svår att uppskatta, är hög och den redan tidigare underdimensionerade hälsosektorn är i stort sett utslagen varvid tiotusentals libyer har fått vårdas för sina skador i grannländerna Tunisien och Egypten men även i Jordanien och i Europa.

Libyen har sex procent av världens kända oljereserver och är ett potentiellt rikt land med en befolkning om knappa 5,5 miljoner. Inbördeskriget fick dock

oljaindustrin att stå still och det internationella samfundets sanktioner stoppade i stort sett övriga ekonomiska transaktioner. Brist rådde på allt från kontanter till baslivsmedel. Sammantaget blev 2011 ett år av stora umbäranden.

Kvinnor har vad gäller legalt skydd en med regionala mått relativt god ställning i Libyen. I realiteten är dock det libyska samhället traditionsbundet och patriarkaliskt och kvinnors inflytande i samhället svagt. I den utsedda interimregeringen ingår två kvinnliga ministrar.

HBT-personer har en utsatt ställning i samhället och HBT-handlingar kan leda till fängelsestraff. Frågor rörande sexualitet är i allmänhet tabubelagda. Frihetskriget 2011 har inte lett till någon ändring här.

Diskrimineringen av personer som tillhör olika minoriteter är tydlig och förefaller närmast ha ökat i samband med Libyenkrisen. Det handlar ofta om motsättningar mellan libyer och den stora gruppen migranter från områdena söder om Sahara. Flyktingpolitiken är i sin linda och ett stort antal av migranterna ser Libyen som ett genomgångsland för bosättning i Europa. Diskriminering förekommer även libyer emellan. Detta gäller bland annat berberna, men även andra grupper. Medlemmar av Tabu-gruppen i sydöstra Libyen uppges fortsatt att utsättas för diskriminering.

Situationen för den från sina hem fördrivna folkgruppen Tawergha har uppmärksamats av organisationer som verkar för mänskliga rättigheter.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN: s konventionskommittéer

Libyen har ratificerat följande av FN:s centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt. Libyen har dock inte ratificerat det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)*.

Libyen har dock inte ratificerat det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)*.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.
- Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhumane or Degrading Treatment or Punishment (CAT)*. Libyen har dock inte ratificerat det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr.
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter respektive om handel med barn och barnpornografi.

Libyen har varken ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*) eller konventionen mot påtvingande försvinnande (*Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*). Libyen har inte ratificerat flyktingkonventionen från 1951 eller 1967-års tillhörande protokoll. Libyen har inte heller ratificerat Romstadgan för den Internationella brottmålsdomstolen.

Libyen har ratificerat den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter.

Libyen valdes i maj 2010 in i FN:s råd för mänskliga rättigheter. I mars 2011 suspenderades Libyen – som första land någonsin – ur rådet med anledning av Gaddafiregimens övergrepp mot civilbefolkningen. Suspensionen upphävdes i november samma år.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Libyen har ratificerat FN-konventionen mot tortyr, men inte det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr. De facto har tortyr i bred omfattning förekommit i polishäkten, vid förhör och i fängelser.

Även efter Gaddafis fall har det förekommit rapporter om tortyr av personer som uppfattas som trogna Gaddafiregimen. Afrikaner har varit särskilt utsatta. Flertalet är migrantarbetare men afrikaner i gemen har av väpnade grupper

ofta ansetts vara legosoldater betalda av Gaddafiregimen och blivit utsatta för övergrepp.

4. Dödsstraff

Dödsstraff finns med i straffskalan för ett relativt stort antal brott. Det utdöms i regel för mord och fullbordade våldtäkter medan landsförräderi, terrorism och yttrandefrihetsbrott även kan utgöra grund för dödsstraff. På grund av inbördeskriget 2011 finns inga tillgängliga uppgifter om verkställda dödsdomar för detta år.

Summariska avrättningar rapporteras ha genomförts både av Gaddafiregimen och av rebellgrupper.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Under Gaddafis ledarskap var de individuella rättigheterna underordnade de kollektiva, ”folkets rättigheter”. 2011-års revolt och de avslöjanden som kommit i dess spår visar att regimen – i än högre omfattning än som tidigare varit känt – gjort sig skyldig till godtyckliga frihetsberövanden, tortyr, försvinnanden och mord.

Även efter Gaddafiregimens fall finns många rapporter om godtyckliga frihetsberövanden och övergrepp mot personer som antas ha stött Gaddafiregimen. Afrikaner från sub-sahariska Afrika uppges ha varit särskilt utsatta.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Domstolsväsendet var inte självständigt från den verkställande makten och säkerhetsapparaten i Gaddafis Libyen, där advokater även löd under justitieministeriet. Grundläggande rättsstatliga principer efterföljdes därmed inte.

Avskaffandet av så kallade folkdomstolar 2005 var ett steg i rätt riktning, men missförhållandena bestod. Rättsväsendet hade ingen insyn eller kontroll över säkerhetstjänsten och dess frihetsberövanden. Tortyr och politiskt motiverade mord utreddes inte. I januari 2010 avgick den dåvarande justitieministern Mustapha Adeljaleel i protest mot godtyckliga frihetsberövanden. Mustapha Abdeljaleel är idag landets tillförordnade statschef.

Libyen står efter befrielsen den 23 oktober 2011 inför en period av övergångsrättvisa. Dels ska man inom rättsskipningens ram utreda och

behandla brott begångna av den tidigare regimen, men även ta ställning till de brott som uppges ha begåtts av rebellerna i samband med och efter befrielsen av landet.

Internationella organisationer som verkar för mänskliga rättigheter har dokumenterat och rapporterat omfattande övergrepp efter Gaddafis fall och 8 500 personer uppges vara fortsatt fängslade utan att ha prövats i en rättegång.

Enligt Transparency Internationals korruptionsindex 2011 låg Libyen på 168:e plats av totalt 187 länder.

7. Strafffrihet

Strafffrihet var utbrett under Gaddafi-regimen. Även sedan regimen fall rapporteras om fortsatt strafffrihet för övergrepp begångna av de miliser och väpnade grupper som idag – i brist på ett fungerande polisväsende och en nationell militär styrka – kontrollerar betydande delar av landet.

I juni 2011 utfärdade ICC arresteringsorder mot den libyske ledaren Gaddafi, hans son Saif al Islam Gaddafi och den förre säkerhetschefen Abdullah al Sanussi. Samtliga anklagas för brott mot mänskligheten.

Seif al Islam greps av Zintan-milisen den 19 november 2011 men har inte överlämnats varken till centralregeringen eller till den Internationella brottmålsdomstolen i Haag.

8. Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Libyen har under 2011 gått från ett starkt statskontrollerat medielandskap med sex statskontrollerade dagstidningar och ett fåtal tv- och radiokanaler till mer än 120 nya tidningar och tidskrifter, privata tv- och radiokanaler. Den tidigare statliga censuren är borttagen.

Expansionen och utvecklingen gäller även sociala medier men Internetpenetrationen är däremot fortsatt låg (5,9 procent).

Libyska journalister har under Gaddafi-regimens 42 år vid makten haft ytterst svårt att verka fritt och journalistutbildningen har under dessa år blivit starkt lidande. Även efter den nyvunna yttrande-, press- och informationsfriheten präglas Libyen av brist på rättsmedvetet utövande journalister och en kvardröjande självcensur råder.

9. Mötes- och föreningsfrihet

Politiska partier har varit förbjudna i landet sedan 1972. Politisk representation skedde istället genom lokalt valda så kallade folkkommittéer. På central nivå fanns en Allmän folkkommitté. Under 2011 skedde ingen förändring vad gäller partilagstiftningen och Libyen har fortsatt avsaknad av en partilag. Det har dock inte hindrat att ett stort antal politiska klubbar och föreningar – embryon till framtida partier – tillkommit under året. Därtill har sedan årtionden funnits närmare trettio libyska exilpartier.

Demonstrationer – annat än noggrant övervakade av regimen – var förbjudna under Gaddafi-eran. I dagens Libyen råder däremot fri demonstrations- och strejkrätt.

10. Religions- och övertygelsefrihet

Den helt övervägande delen av befolkningen är sunnimuslimsk (97 procent). Därutöver finns en kristen minoritet, huvudsakligen bestående av gästarbetare från Egypten, länderna söder om Sahara, Europa och Asien (1,5 procent).

Religionsfriheten är begränsad. Missionering är förbjuden, liksom import av icke-islamisk, religiös litteratur.

11. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Under huvuddelen av 2011 satt Gaddafi vid makten i Libyen. Sedan 1969 hade han byggt upp ett politiskt system som i teorin byggde på direktdemokrati med beslutande folkkommittéer och folkkongresser på olika nivåer i samhället. Politiska partier var förbjudna och samhället styrdes inte av representativa organ. Rättssystemet levde i symbios med den verkställande makten och med säkerhetstjänsten. Den libyska makteliten hade tillgång till så kallade revolutionskommittéer med samhällskontrollerande uppgifter.

Gaddaffi hade, med stöd av en militärstyrd regim utvecklat ett svärigenomskådligt politiskt system. Det fanns ingen uttalad politisk opposition, även om utvecklingen sedermera – när revolten startade i februari 2011 – visade att missnöjet var massivt och civilbefolkningen var beredd att ta till vapen och offra sina liv för en regimförändring.

Gaddafis son, Saif al Islam, tillkännagav under året att val skulle utlysas och att en ny konstitution skulle utarbetas. Inget av detta kom dock att materialiseras.

Libyen blev det tredje landet, efter Tunisien och Egypten, där den arabiska vårens revolter slog rot. Det var även det land där frihetskampen 2011 tog sig de våldsammaste uttrycken, med tiotusentals döda och skadade som följd och i delar av landet en massiv materiell förstörelse. Det var också det enda land där Nato bidrog militärt för att skydda civilbefolkningen.

Det libyska Nationella övergångsrådet, det vill säga det organ inom vilket den politiska oppositionen samlades under revolten gjorde den 3 augusti 2011 en så kallad konstitutionell avsiktsförklaring, vari grundvalen för det nya Libyen – under övergångsperioden tills dess att fria demokratiska val kan hållas – slogs fast. När landets frigörelse deklarerades den 23 oktober 2011 gjordes en utfästelse om att fria val skulle hållas senast den 23 juni 2012. Tills dess styrs landet av en utnämnd interimregering och ett nationellt övergångsråd fungerar i praktiken som ett lagstiftande organ. I de kommande valen har nuvarande medlemmar i övergångsrådet inte rätt att kandidera. Inte heller libyer med dubbelt medborgarskap har denna rätt. Därefter ska en konstitutionell församling tillsättas, en folkomröstning om förslaget till en konstitution genomföras varpå nya nationella val ska avhållas.

Fram till de första valen i juni 2012 styrs landet av en utsedd interimregering bestående av 25 ministrar, medan det Nationella övergångsrådet agerar som lagstiftande organ och rådets ordförande Mustapha Abdeljaleel agerar tillförordnad statschef.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

12. Rätten till arbete och relaterade frågor

Under Gaddafis tid vid makten var det inte rätten till arbete, utan rätten till inkomst som sågs som det centrala. Denna princip slogs bland annat fast i Gaddafis Gröna bok.

Inbördeskriget 2011 fick den ekonomiska aktiviteten att stanna av och inom den för landet vitala oljesektorn upphörde produktionen. Resultatet är en växande – om än svåruppskattad – arbetslöshet och detta i förening med att många av de unga libyer som aktivt deltog i frihetskampen förväntar sig utbildningsplatser och arbetstillfällen.

Det finns ingen rätt till arbetslöshetsunderstöd. Det finns däremot en allmän rätt till inkomst. Pensionsåldern är 62 år för män och 60 år för kvinnor. Libyen har ratificerat de åtta centrala ILO-konventionerna där de delar som avser förbud mot tvångsarbete (konventionerna nr 29 och 105) och förbud mot barnarbete (konventionerna nr 138 och 182) efterlevs men i övrigt respekteras konventionerna i varierande grad.

13. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Socialförsäkringssystemet är uppbyggt på arbetsgivar- och arbetstagaravgifter. Det ger förvärvsarbetande och pensionärer tillgång till avgiftsfri/subventionerad hälso- och sjukvård. För närvarande faller arbetslösa delvis utanför systemet. Alla erbjuds dock fri primärvård, akutsjukvård samt mödra- och barnavård, vid statliga sjukhus. Sjukvården håller generellt relativt låg kvalitet och många – även för mindre åkommor – söker sig utomlands, främst till grannländerna, för vård.

Den humanitära kris som blev resultatet av inbördeskriget 2011, det stora antalet dödsoffer och skadade gjorde att antalet vårdsökande ökade drastiskt. Länder som Tunisien, Egypten, Jordanien, Grekland, Italien, Tyskland, Storbritannien och Sverige tog gemensamt emot tusentals skadade libyer för vård. Många sjukhus och primärvårdskliniker skadades i kriget och återuppbyggnadsbehovet är stort.

14. Rätten till utbildning

Utbildning är ett högprioriterat område alltsedan självständigheten. Grundskola upp till 16-års ålder är obligatorisk. Sanktioner förekommer mot föräldrar som förhindrar barns skolgång. Utbildning fram till och med studentexamen är i princip avgiftsfri. Studenter med begränsade ekonomiska resurser kan anhålla om studiemedelsstöd. Under 2011 hölls många skolor stängda ända fram till och med oktober, vilket gör att detta år – i utbildningshänseende – kan anses ha gått förlorat. Detsamma gällde universitet och högskolor.

15. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Libyen intar plats 64 i FN:s utvecklingsprogram (UNDP) Human Development Index. Libyen lever på landets olje- och gasintäkter. Det finns omfattande subventioner vad gäller allt från matvaror till drivmedel. Under 2011 fick de inbördes striderna i landet ekonomin att stå i det närmaste stilla. Bojkotter och det internationella samfundets sanktioner stoppade i stort sett såväl export som import och tömde resurserna hemmavid. För libyerna i

gemen var 2011 ett år av stora ekonomiska umbäranden. Efter Gaddafiregimens fall började dock sanktionerna successivt hävas.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

16. Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Den officiella politiska hållningen är och har varit att ge kvinnor och män lika rättigheter. Paragraf fem i 1969-års konstitution ger kvinnor och män lika rätt inför lagen. Betydande begränsningar finns dock inom familjerätten, som bygger på islamisk rätt (Maliki-skolan).

Libyen är emellertid ett land som präglas av ett traditionellt tänkande, såväl utanför som inom hemmets väggar. Kvinnors ställning är därför i verkligheten eftersatt och detta avspeglas i statistik om skolgång, yrkesverksamhet och förtroendeuppdrag. Ett antal inhemska, statsunderstödda, kvinnorrättsorganisationer finns sedan länge i landet, varav den äldsta skapades redan 1955. Endast en knapp tredjedel av libyska kvinnor i arbetsför ålder förvärvsarbetar. Den föreningsfrihet som gäller sedan den förra regimens fall öppnar upp för att fristående organisationer kan bildas.

Minimiåldern för giftermål för kvinnor och män är tjugo år. Polygami är tillåten under libysk lag, men förekommer sparsamt. En libysk man kan gifta sig med upp till fyra kvinnor, förutsatt att övriga hustrur tillstyrker och förutsatt att maken kan visa att han kan försörja ytterligare en hustru. I händelse av skilsmässa får modern vårdnaden om barnen, i hennes frånvaro mormodern och först i tredje hand fadern.

I januari 2010 ändrades den libyska nationalitetslagstiftningen, som numera ger en libysk kvinna rätt att ge sitt medborgarskap till sitt barn, även om fadern har ett annat medborgarskap. Kvinnor förfördelas fortsatt i arvshänseende.

Under inbördeskriget 2011 inkom rapporter om sexuellt våld. Internationella organisationer som verkar för mänskliga rättigheter har dokumenterat fall av våldtäkter/gruppvåldtäkter med såväl kvinnor som män som offer. Svårigheten att dokumentera dessa brott på grund av det pågående kriget, rädslan hos offren för stigmatisering och rädsla för repressalier kan dock sammantaget ha medfört underrapportering.

Det finns ingen specifik lagstiftning mot våld i hemmet och libysk lag erkänner inte våldtäkt inom äktenskapet. Kvinnlig omskärelse förekommer men enligt uppgift i ytterst begränsad omfattning och då främst i stamdominerad landsortsmiljö.

Två kvinnliga ministrar och tre kvinnliga statssekreterare finns med i den nya libyska övergångsregering som utsågs efter frigörelsen 2011.

17. Barnets rättigheter

Libyen har ratificerat barnkonventionen. Generellt sett är barns materiella välbefinnande relativt bra, men trauma och lidande för denna grupp är en följd av det blodiga inbördeskriget 2011. Många unga, i övre tonåren, deltog, skadades och förlorade livet i striderna.

Andelen barn som går i skola är hög och relativ likhet vad gäller pojkars och flickors möjlighet att få en fullgod skolning finns. Barn till invandrare från den afrikanska kontinenten, barn till ogifta mödrar och föräldralösa har det svårt i frånvaro av ett fungerande socialt skyddsnät.

18. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Känslan av stam- och klan tillhörighet är stark bland befolkningen. Till följd av inbördeskriget 2011 och den tidigare regimens fall har dessa frågor, som under Gaddafis tid vid makten undertryckts, fått ny aktualitet. Detta gäller bland annat behandlingen av berberna, men även av andra grupper. Medlemmar av Tabu-gruppen i sydöstra Libyen uppges fortsatt att utsättas för diskriminering.

Folkgruppen Tawergha fördrevs från staden med samma namn i samband med Gaddafiregimens fall. Folkgruppen, som anklagades för att under inbördeskriget ha samarbetat med Gaddafi under regimens attacker på staden Misrata, har inte kunnat återvända.

Libyen har av tradition en stor migrantbefolkning, som av politiska och ekonomiska skäl sökt sig till landet. En mindre del av dessa ingick även i de Gaddafistödda miliser som deltog i inbördeskriget. Många av dessa har drivits på flykt, alternativt på eget bevåg lämnat Libyen under året, av rädsla för repressalier och diskriminering. Övergrepp mot personer från sub-sahariska Afrika har varit omfattande efter Gaddafiregimens fall. Internationella organisationer som verkar för mänskliga rättigheter rapporterar om

godtyckliga arresteringar och tortyr mot afrikaner som anklagas för att ha varit legosoldater.

19. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Den libyska strafflagen från 1952 (reviderad 1969) förbjuder sexuella relationer av alla slag utanför äktenskapet med straffpåföljd upp till fem års fängelse. Samkönade äktenskap är förbjudna. Om den sexuella handlingen innehåller våldsinslag kan uppemot tio års fängelse utdömas. HBT-frågor, som generellt är tabubelagda i det libyska samhället, nämns inte uttryckligen i lag. Inga organisationer eller registrerade sammanslutningar finns heller för dessa kategorier.

20. Flyktingars rättigheter

Över en miljon personer drevs på flykt i samband med Libyen-krisen 2011. Många var libyer, men andra kom ursprungligen bland annat från länder söder om Sahara. En del tog sin tillflykt till sina ursprungsländer, men många togs emot i flyktingläger i grannländerna Egypten och Tunisien. Andra försökte ta sig över Medelhavet till Europa.

Libyen är ett transitland vad gäller politiska, men även ekonomiskt motiverade, flyktingar och migranter från Afrika och Asien, som därifrån sökt sig vidare, ofta illegalt, till Europa och Nordamerika. Ofta kom dessa till Libyen som arbetskraft eller genom människohandel. Libyens egen flyktingpolitik har varit bristfällig. Libyen har inte anslutit sig FN:s Flyktingkonvention från 1951 och dess tilläggsprotokoll från 1967.

Ett antal bilaterala samarbetsavtal för att motverka människosmuggling och illegal migration finns mellan Libyen och bland annat Italien, Tunisien och Malta. Krisläget 2011 satte dessa avtal tillfälligt ur spel och året präglades av en humanitär och mänsklig flyktingkatastrof.

IOM (*International Organisation for Migration*) finns på plats i Libyen sedan 2006.

21. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Det är i första hand familjemedlemmars ansvar att underlätta för personer med funktionsnedsättning i Libyen. Det saknas direkta åtgärder från staten för integrering av dessa grupper i samhället och i arbetslivet. Däremot finns det ett statligt socialförsäkringssystem som med ekonomiska bidrag gör det möjligt för personer med funktionsnedsättning att få tillgång till sjukvård etc.

Libyen-krisen 2011 och de tiotusentals sårade som striderna ledde till späder på denna redan utsatta grupp. Många av de som drabbats av funktionsnedsättningar har givits möjlighet till initial vård utomlands, men rehabiliteringsbehoven liksom integrationsbehoven, kommer sätta sin prägel på det libyska samhället för årtionden framöver.

ÖVRIGT

22. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Under Gaddafiregimen fanns ett litet antal lokala frivilligorganisationer på MR-området. Den mest omtalade var Human Rights Society (HRS), som löd under Gaddafi Foundation. Sedan frigörelsen har – på samma sätt som på övriga håll i det civila samhället – ett större antal mindre, mer eller mindre organiserade – grupper som verkar för mänskliga rättigheter bildats.

23. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

United Nations Support Mission in Libya (UNSMIL) har till uppgift att bl.a. verka för förbättrad rättssäkerhet, försoning och mänskliga rättigheter. EU stödjer insatser som på olika sätt främjar demokrati och mänskliga rättigheter. Inom ramen för Sveriges regionala bistånd för Nordafrika och Mellanöstern finns möjligheter att genomföra landspecifika insatser i Libyen till stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.